

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Дирекция „Стратегии, анализи, планиране и пазари”

ОДОБРЯВАМ,

ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР:

(ЯВОР ГЕЧЕВ)

**СИТУАЦИОННО-ПЕРСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ НА
ПШЕНИЦА И ЕЧЕМИК**

за маркетинговата 2013/14 година и прогноза за реколта ` 2014

Юли 2014 г.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ПШЕНИЦА

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Перспективи за реколта `2014

Очаквана добра реколта `2014 от пшеница, въпреки обилните дъждове, паднали през последния месец

По оперативни данни на Министерство на земеделието и храните към 19.06 2014 г., засетите площи с пшеница за реколта `2014 са в размер на 11 717 хил. дка, което е с 2,5% повече, сравнено с оперативна информация към същия период на предходната година¹.

Според приключилото в средата на м. май 2014 г. 100%-но обследване на есенниците преди жътва, посевите са в преобладаващо „добро“ до „много добро“ физиологично и фитосанитарно състояние. Сравнявайки данните с тези от предходната година, делът на посевите с пшеница в „добро“ до „много добро“ състояние е с над 4,3 пункта повече, което се дължи на благоприятните агроклиматични условия през по-голямата част на текущата 2014 г.

Общото състояние на вредителите по културите към този момент не буди тревога, тъй като посевите се обследват редовно от експерти на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) и при необходимост се правят предписания за извеждане на борбата с вредителите по културите.

С минерални торове са подхранени около 98% от обследваните посеви, а с хербициди са третирани около 91% от площите с пшеница. Срещу гризачи и други вредители (болести и неприятели) са извършени мероприятия съответно върху 2% и 21%.

През 2014 г. делът на третираните площи срещу други вредители – болести и неприятели е значително по-висок спрямо предходната година, което се обяснява с относително топлата зима, ранната пролет в климатично отношение с чести валежи, създаващи условия за развитието на вредителите (основно на болести).

Въпреки настъпилите неблагоприятни климатични условия през последния месец - интензивни валежи в много райони на страната, придружени с градушки, по експертна оценка на Областните дирекции „Земеделие“ в страната, към края на м. юни общото състояние на есенниците се определя като добро.

Към 23 юни 2014 г. експертните комисии са отчетели напълно пропаднали на 100% площи със земеделски култури (в т.ч. зърнени, зеленчукови и овощни

¹ Разликата между оперативните данни и тези на отдел „Агростатистика“ се дължи на различната методология за събиране на информацията.

култури) в размер на 59 900 дка, което представлява сравнително малък дял от общите площи. Общият размер на засегнатите площи със земеделски култури към този момент (вкл. тези на 100%) възлиза на 357 000 дка. По-големи щети са отчетени в областите Видин, Русе, Разград, София - област, Добрич, Ловеч, Монтана, Варна, Шумен, Търговище, Сливен и др.

Оценката на пораженията ще продължи и през следващите няколко месеца. Засега обаче не се очаква те да окажат сериозно влияние върху реколта `2014 от зърнени култури в количествено отношение, макар и да затруднят жътвата, поради полягане на посевите.

Въз основа на наличните данни относно площите, засети с пшеница, и моментното състояние на посевите, се прогнозира производството на пшеница от реколта `2014 да бъде близко до миналогодишно ниво, като достигне около 5 млн. тона. Това надхвърля значително вътрешните потребности на страната и създава предпоставка през маркетинговата 2014/15 година за пореден път да бъде реализиран голям износ на пшеница.

2. Предлагане и потребление на пшеница от реколта `2013

Рекордно високо производство и значителен ръст на износа на пшеница през маркетинговата 2013/14 година

По предварителни данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ от м. май 2014 г., засетите площи с пшеница за реколта `2013 възлизат на 12 936 хил. дка - с 8,7% повече спрямо реколта `2012. Размерът на реколтираните площи е 12 902 хил. дка (99,7% от засетите), като се отчита ръст от 9% на годишна база. Вследствие на благоприятните агрометеорологични условия в страната, средният добив нараства с около 11%, до 419 кг/дка.

Производството на пшеница през 2013 г. е в размер на 5 409 хил. тона, с около 21% повече в сравнение с предходната година в резултат на комбинацията от увеличение както на площите, така и на средния добив. Това е рекордно високо ниво на производство за последните петнадесет години.

Таблица 1. Площи, среден добив и производство на пшеница, реколти `2011 - `2013

	`2011	`2012	`2013	Изменение `2013/`2012
Засети площи (хил. дка)	11 530	11 897	12 936	8,7%
Реколтирани площи (хил. дка)	11 375	11 850	12 902	8,9%
Среден добив (кг/дка)	392	376	419	11,4%
Производство (хил. тона)	4 458	4 455	5 409	21,4%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“

Общото предлагане на пшеница в страната през изтеклата 2013/14 пазарна година, формирано от начални стокови наличности, производство и внос, се оценява на около 5 820 хил. тона - с 15% по-високо спрямо предходната година. Това рекордно високо ниво на предлагане надхвърля съществено вътрешното потребление, позволявайки реализацията на значителен износ.

Таблица 2. Предлагане и потребление на пшеница за пазарните 2011/12 - 2013/14 години, хил. тона

ПАЗАРНА ГОДИНА	2011/12	2012/13	2013/14 прогноза
ПРЕДЛАГАНЕ	4 931	5 072	5 820
1. Начална наличност	438	546	351
2. Производство	4 458	4 455	5 409
- реколтирани площи (хил. дка)	11 375	11 850	12 902
- добив (кг/дка)	392	376	419
3. Внос*	34	71	60
в т. ч. брашно	8	45	22
4. Продажба на съхранявана пшеница от Държавен фонд "Земеделие"	1	0	0
ПОТРЕБЛЕНИЕ	4 385	4 721	5 720
1. Семена	297	323	320
2. Пшеница под формата на брашно и хляб	1 000	980	950
3. Пшеница за фураж	620	656	615
4. Износ*	2 468	2 762	3 835
в т. ч. брашно	43	71	60
5. Интервенционно изкупуване от Държавен фонд "Земеделие"	0	0	0
КРАЙНИ НАЛИЧНОСТИ	546	351	100

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; пшеница за фураж – дирекция „Животновъдство“, МЗХ; внос и износ – данни на НСИ, обработени от МЗХ за 2011/12 и 2012/13 (предварителни данни), прогноза на дирекция „Стратегии, анализи, планиране и пазари“ на МЗХ за 2013/14; Бележки: Балансът няма официален характер; данните за внос и износ включват и брашно в еквивалент на пшеница, при рандеман 72%.

Началните наличности от пшеница, с които стартира сезон 2013/14, се оценяват на 301 хил. тона.

По оперативни данни на Националната служба по зърното (НСЗ)², през периода 01.07.2013 – 13.06.2014 г. в страната е реализиран **общ внос** на пшеница в размер на 51,7 хил. тона, в т.ч. 29,6 хил. тона пшеница и 22,1 хил. тона - преобразувано в пшеница брашно (при рандеман 72%). Количествата са доставени почти изцяло от държави - членки на ЕС (над 99%).

Според предварителни данни на НСИ, общият внос на пшеница през периода юли 2013 - март 2014 г. възлиза на 26,7 хил. тона, с 60% по-малко спрямо същия

² При изготвяне на баланса за маркетинговата 2013/14 година са използвани и оперативни данни на НСЗ относно търговията с пшеница, тъй като официалната информация на НСИ е достъпна на по-късен етап.

период на предходната пазарна година. От тях, 15,8 хил. тона са пшеница и близо 11 хил. тона преобразувано в пшеница брашно, като се отчита намаление на годишна база съответно с 39% и 73%. Значителното редуциране на вноса на брашно се дължи на факта, че през предходната година бе отчетен внос на нетипично големи за страната количества брашно от твърда пшеница, поради намаленото вътрешно производство.

Над 99% от количествата пшеница са доставени от държави-членки на ЕС - общо 15 701 тона, основно от Австрия (7 488 тона), Унгария (3 903 тона) и Румъния (1 383 тона). Вносът от трети страни е едва 80 тона, изцяло от Сърбия.

Вносът на брашно (от пшеница и от смес от пшеница и ръж) през разглеждания период също е почти изцяло от ЕС – общо 7 773 тона, доставени главно от Гърция (6 533 тона).

Прогнозира се общият внос на пшеница за цялата 2013/14 пазарна година да бъде под миналогодишното ниво, като не надхвърли 60 хил. тона.

Таблица 3. Внос на пшеница и брашно в България, тона

	2011/2012	2012/2013	2012/13 юли – март	2013/14 юли – март	Изм. 2013/14 спрямо 2012/13 юли – март
1. Пшеница	25 909	26 395	25 824	15 781	-39%
2. Брашно	5 726	32 462	29 143	7 889	-73%
3. Брашно, изразено в пшеница*	7 953	45 086	40 477	10 957	-73%
Общо пшеница (1+3)	39 588	71 481	66 301	26 738	-60%

Източник: предварителни данни на НСИ, обработени от МЗХ

*при рандеман 72%

Общото потребление на пшеница през маркетинговата 2013/14 година (семена, изхранване на населението, фураж и износ) се прогнозира на ниво от 5 720 хил. тона - с 21% над нивото от предходната година, поради значителното увеличение на износа.

При очаквано относително запазване на площите с пшеница, **употребата за семена** за реколта ` 2014 се оценява на около 320 хил. тона.

По експертна оценка, употребата на пшеница **под формата на брашно и хляб** през пазарната 2013/14 година се свива до около 950 хил. тона. Тази оценка отчита данните на НСИ, според които през последните години се наблюдава тенденция на леко понижение на потреблението на хляб и тестени изделия от домакинствата.

По прогнозни разчети на дирекция „Животновъдство“ на МЗХ, през пазарната 2013/14 **за изхранване на животните** са употребени общо около 1 538 хил. тона

зърно, в т. ч. около 615 хил. тона пшеница. Тези разчети не отчитат евентуална промяна на броя на животните през годината.

През маркетинговата 2013/14 година се наблюдава рекорден за последните петнадесет години износ на пшеница, благоприятстван от увеличеното производство от реколта '2013 в България, доброто качество на пшеницата и нарасналото търсене на световните пазари. Прогнозира се **общият износ** на пшеница (вкл. преобразувано в пшеница брашно) за маркетинговата година да нарасне с над 1 млн. тона в сравнение с предходната пазарна година, надхвърляйки 3,8 млн. тона.

По оперативна информация на НСЗ, общият износ на пшеница за периода 01.07.2013 – 13.06.2014 г. е в размер на 3 828 хил. тона, от които 3 768 хил. тона пшеница и 60 хил. тона – брашно, произчислено в пшеница. В сравнение със същия период на предходната пазарна година, износът на пшеница отбелязва ръст от 42%. При брашното увеличението е незначително – с около 4%. Основен дял от износа за периода заемат държавите-членки на ЕС, към които са насочени 67% от пшеницата (2 491 хил. тона) и над 99% от брашното.

По предварителни данни на НСИ, за периода 01.07.2013 – 31.03.2014 г. са изнесени общо 3 312 хил. тона пшеница, вкл. произчислено в пшеница брашно, с 44% повече на годишна база. Износът на пшеница нараства с 46% спрямо аналогичния период на предходната маркетингова година, до 3 269 хил. тона.

Около 70% от общия експорт на пшеница през деветте месеца на маркетинговата 2013/14 година са насочени за ЕС (2 233 хил. тона), основно за Испания (914 хил. тона), Румъния (409 хил. тона), Италия (390 хил. тона) и Гърция (283 хил. тона). Износът за трети страни е в размер на 1 036 хил. тона, като най-големи количества са реализирани в Южна Корея (229 хил. тона), Либия (227 хил. тона) и Сирия (232 хил. тона).

Общата стойност на износа на пшеница за разглеждания период е 801 440 хил. щ. д., при средна цена от 245 щ. д./тон – с около 20% по-ниска на годишна база.

Таблица 4. Износ на пшеница и брашно от България, тона

	2011/2012	2012/2013	2012/13 юли – март	2013/14 юли – март	Изм. 2013/14 спрямо 2012/13 юли – март
1. Пшеница	2 452 684	2 771 020	2 236 481	3 269 046	46%
2. Брашно	30 820	51 427	40 539	30 486	-25%
3. Брашно, изразено в пшеница*	42 806	71 426	56 304	42 342	-25%
Общо пшеница (1+3)	2 526 310	2 842 446	2 292 785	3 311 388	44%

Източник: предварителни данни на НСИ, обработени от МЗХ

*при рандеман 72%

Износът на брашно през периода юли 2013 – март 2014 г. възлиза на 30,5 хил. тона (равняващи се на 42,3 хил. тона пшеница), което е с 25% по-малко спрямо същия период на предходната пазарна година. Около 99% от експорта на брашно е насочен за страните от ЕС (30 хил. тона), като най-значителни количества са изпратени за Гърция – 25,4 хил. тона. Средногодишната експортна цена на брашното е 429 щ. д./тон, с около 4% по-ниска спрямо същия период на предходната пазарна година.

На база прогнозните равнища на предлагане и потребление, формираните **в края на пазарната 2013/14 година наличности** от пшеница се очакват да се свият до около 100 хил. тона.

3. Цени на пшеница, брашно и хляб

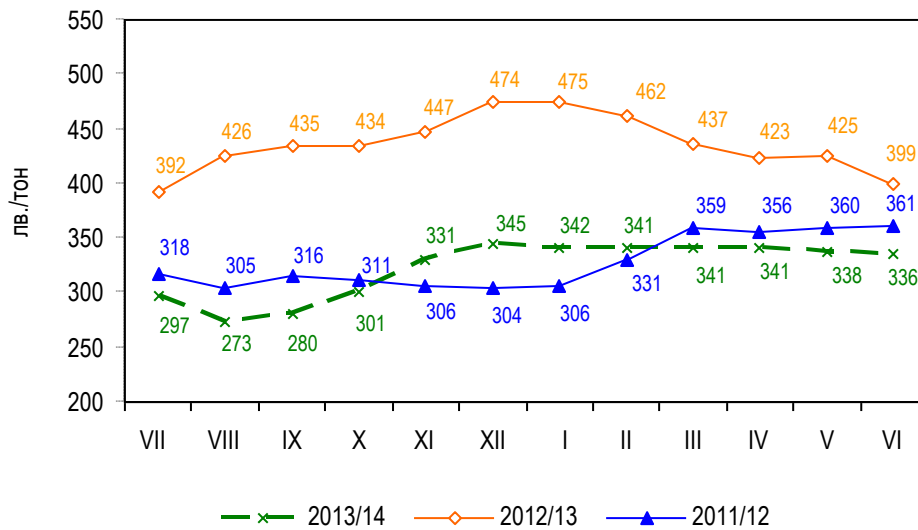
Изкупни цени на пшеница в България

През изтеклата 2013/2014 маркетингова година изкупните цени на пшеница в страната се движат съществено под нивата от предходната година, под влияние на значителното предлагане както в световен мащаб, така и в страната.

По данни на „Системата за агропазарна информация“ ЕООД (САПИ), средната изкупна цена на хлебна пшеница за маркетинговата 2013/14 година е 322 лв./тон – със 114 лв./тон или 26% по-ниска на годишна база, но все пак с около 3% над средното за последните 5 години.

Като цяло, през първата половина на пазарния сезон се наблюдава тенденция на покачване на изкупните цени от средно 297 лв./тон за м. юли до средно 345 лв./тон за м. декември 2014 г., подкрепени от засиленото търсене за износ. Следва относително стабилизиране на нива около 340 лв./тон, с леко понижение към края на маркетинговата година, под натиска на прогнозите за голямо глобално предлагане на пшеница от реколта '2014, особено в Черноморския регион.

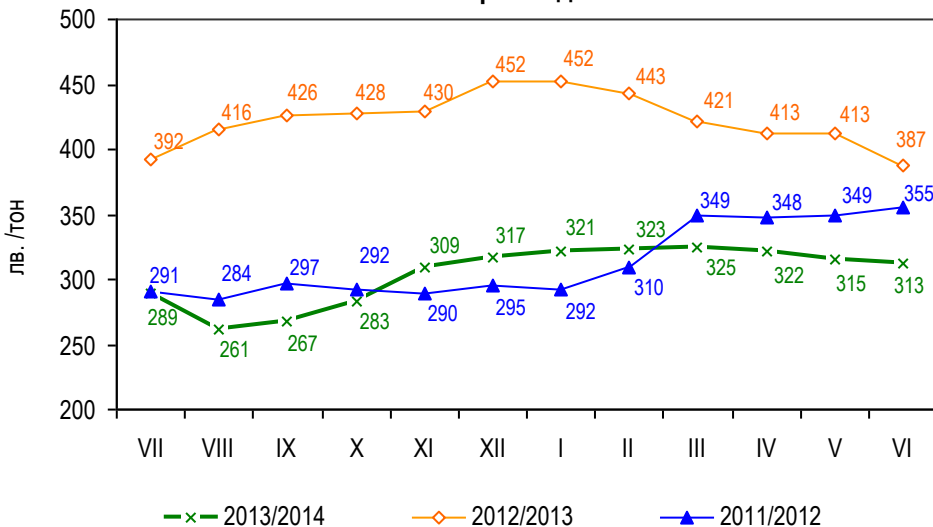
**Изкупни цени на хлебна пшеница през 2011/12 - 2013/14
пазарни години**

Фиг. 1

Следвайки тенденция, сходна на тази при хлебната пшеница, през маркетинговата 2013/14 година средната изкупна цена на фуражната пшеница бележи спад от 28% на годишна база до 304 лв./тон.

**Изкупни цени на фуражна пшеница в България през 2011/12 -
2013/14 пазарни години**

Фиг. 2

През следващите няколко месеца в началото на пазарната 2014/15 година цените на пшеницата в България ще бъдат повлияни основно от международните котировки, по-специално от цените в Черноморския регион, които от своя страна ще зависят от първите данни за новата реколта в световен мащаб. Към момента очакванията са голямото предлагане за износ от Черноморския регион и

Европейския съюз да упражнят натиск върху световните цени на пшеница през стартиращата 2014/15 пазарна година. Леки притеснения за смущения в търговията възникват главно от напрегната политическа обстановка в Украйна. Въпреки това, очакваното високо световно предлагане дава основание да се прогнозира цените на пшеницата да продължат да се движат под високите нива, достигнати през 2012/13 година.

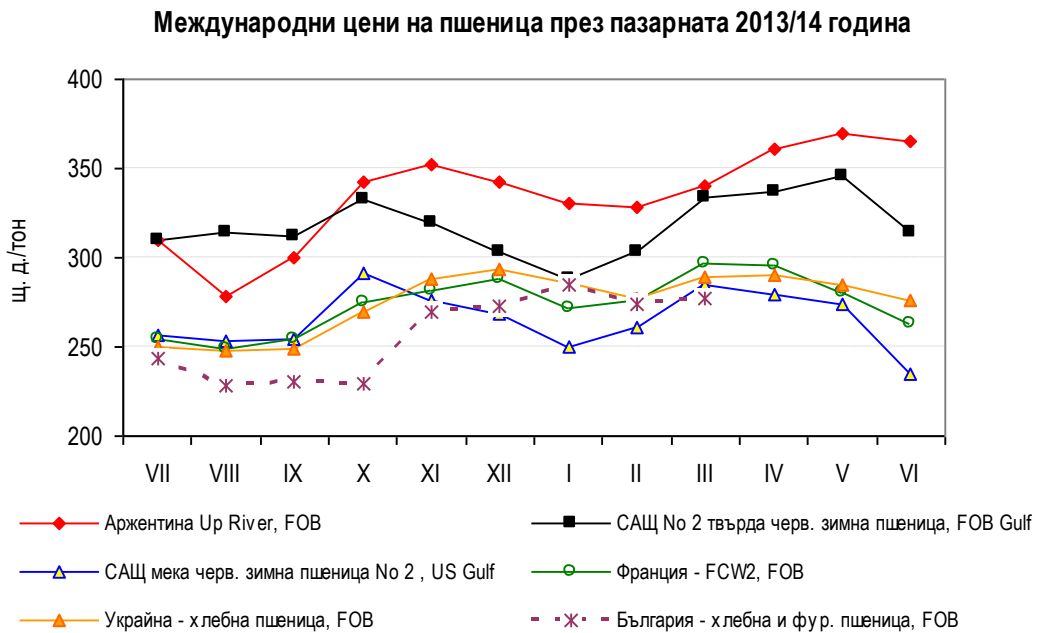
Износни цени на пшеница в България и международни цени

По предварителни данни на НСИ, средната износна цена на българска пшеница (хлебна и фуражна), FOB българско черноморско пристанище, за периода м. юли 2013 г. – м. март 2014 г. е 257 щ. д./тон – с около 20% по-ниска спрямо същия период на предходната маркетингова година. Понижението се дължи главно на натиска на увеличеното предлагане в глобален мащаб, довело до намаление на международните цени на зърното през изтеклата 2013/14 маркетингова година.

През първата половина на пазарната година цената на българската пшеница е по-ниска спрямо тези на основните конкурентни износители, а от м. декември 2013 г. се наблюдава изравняване на нивата с тези на хлебна пшеница от Украйна, Франция и САЩ (мека червена пшеница).

В рамките на деветте месеца на маркетинговата 2013/2014 година средномесечните износни цени на пшеница (хлебна и фуражна), FOB българско черноморско пристанище, варират от 228 до 284 щ. д./тон. Най-ниските нива са отчетени през август 2013 г., а най-високите - през януари 2014 г. Повишението на цените в началото на календарната 2014 г. от една страна е традиционно за този период на годината, а от друга отразява покачването на международните котировки, отчасти свързано с притеснения относно смущения в търговията, поради политическата криза в Украйна, които засега не се оправдават.

Като цяло, през маркетинговата 2013/14 година цените на пшеницата на международните пазари се движат под нивата от предходната година. Средно за периода юли 2013 – юни 2014 г., експортните цени на зърното в САЩ, Франция и Украйна бележат спад с между 9 и 17% на годишна база.

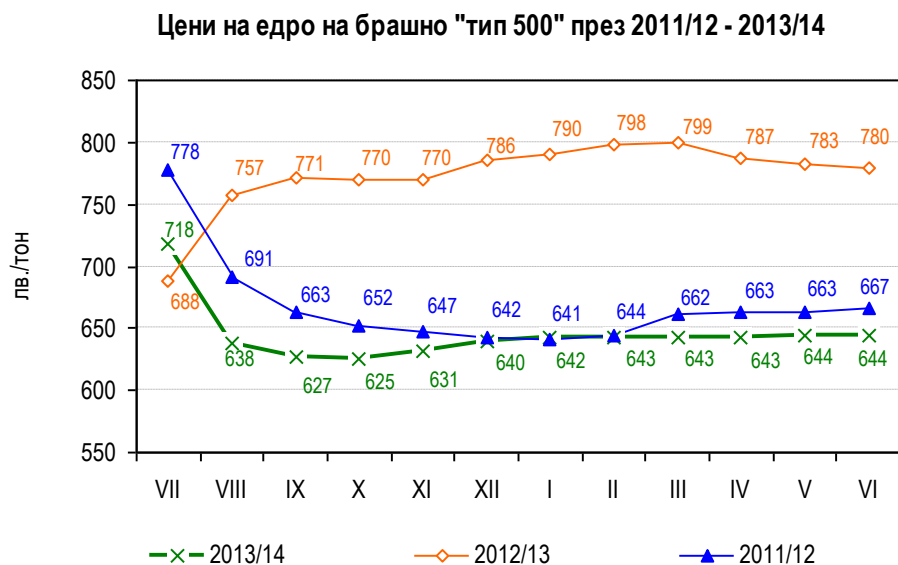

Фиг. 3

По данни на Международния съвет по зърното (IGC), прогнозите за достатъчно предлагане и някои притеснения за забавяне на търсенето са оказали натиск върху международните експортни цени на пшеницата през м. юни 2014 г., като поиндексът IGC-GOI за пшеница бележи спад от 5% на месечна база.

Цени на брашно и хляб

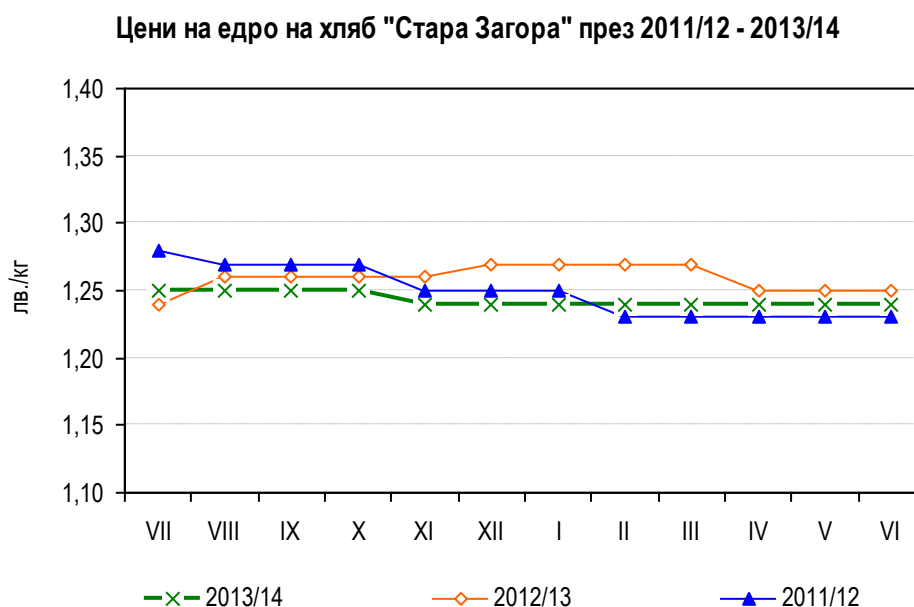
Отразявайки тенденцията при цените на пшеницата, през маркетинговата 2013/14 година цените на брашното в страната се движат съществено под нивата от предходната година.

Фиг. 4

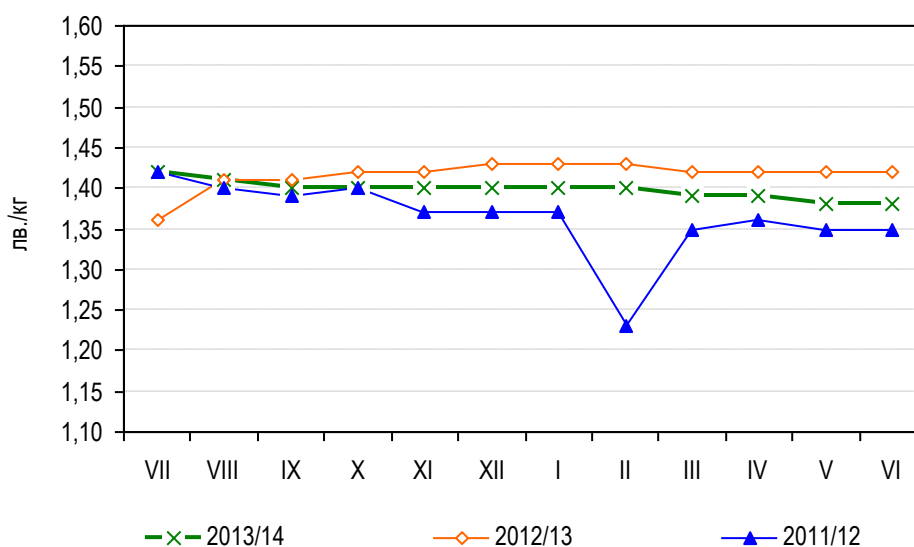
По данни на САПИ, средната цена на едро на брашно тип „500“ за маркетинговата 2013/14 година е 645 лв./тон – със 17% по-ниска на годишна база. През първия месец на пазарната година (юли 2013 г.), цената остава сравнително висока (718 лв./тон), тъй като все още се ползва пшеница от стара реколта. След понижение до средно 625 лв./тон за м. октомври 2013 г., следва известно възстановяване и до края на пазарния сезон цените на едро на брашното се стабилизират на ниво малко над 640 лв./тон.

През маркетинговата 2013/14 г. средните цени на хляб „Стара Загора“ на едро и на дребно се понижават с по около процент и половина спрямо предходната година, до съответно 1,24 лв./кг и 1,40 лв./кг. В рамките на годината цените на едро на хляб „Стара Загора“ се движат в тесните граници от 1,24 до 1,25 лв./кг, а тези на дребно – от 1,38 до 1,42 лв./кг.

Фиг. 5

Цени на дребно на хляб "Стара Загора" през 2011/12 - 2013/14

Фиг. 6

Съотношение на цените по веригата пшеница – брашно - хляб

Като цяло, през изтеклата 2013/14 маркетингова година съотношението на цените по веригата пшеница – брашно – хляб е близко до приетото за нормално съотношение 1:2:4. В рамките на годината са налице леки отклонения, което се обяснява донякъде с технологичното време, необходимо за преработка и реализация на пшеницата под формата на брашно и хляб. Специално при хляба се наблюдава възстановяване до считаното за нормално съотношение, след като през предходната 2012/13 цените на хляба (които се влияят и от други фактори като вътрешното търсене в страната, разходите за горива, електроенергия и работни заплати) останаха сравнително стабилни, въпреки чувствителното поскъпване на пшеницата и брашното.

Таблица 5. Съотношение на цените по веригата пшеница – брашно – хляб по месеци на пазарната 2013/2014 година

	2013/14												
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	ср.
Хлебна пшеница	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,0
Брашно тип 500	2,4	2,3	2,2	2,1	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0
Хляб "Стара Загора"(бял)	4,2	4,6	4,5	4,2	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,7	3,9

Източник: САПИ

II. Световно производство и потребление на пшеница

По данни на **Международния съвет по зърното** от края на м. юни 2014 г., световното производство на пшеница през маркетинговата **2013/14** година се оценява на рекордните 710 млн. тона, с около 8% повече спрямо предходната година. По прогнозни данни, световното потребление на пшеница през 2013/14 година нараства с 2% на годишна база, до 690 млн. тона. Изпреварващият темп на нарастване на производството спрямо този при потреблението ще позволи в края на годината да се формират запаси в размер на 192 млн. тона, с 20 млн. тона повече спрямо година по-рано.

Международният съвет по зърното прогнозира през новата **2014/15** година световното производство на пшеница да се понижи с 2% в сравнение с рекордната продукция от предходната година до 699 млн. тона, което остава едно сравнително високо ниво. Увеличената употреба на пшеница за храна и фураж се предвижда да повиши потреблението с 1% до 697 млн. тона. При очертавания се баланс между предлагането и търсенето се очаква запасите в края на годината да нараснат само с около 2 млн. тона. Световната търговия с пшеница се прогнозира да намалее с около 5% на годишна база до 144 млн. тона, поради по-качествените местни реколти и очакванията за спад на вноса в Китай.

По данни на **Департамента по земеделие на САЩ (USDA)** от средата на м. юни 2014 г., световното производство на пшеница през маркетинговата 2014/15 се очаква да възлезе на 702 млн. тона – с около 2% по-малко от предходната 2013/14 година, но все пак втора по големина реколта от пшеница в историята. Площите с пшеница се предвижда да се увеличат с около 1%, докато световните добиви на пшеница намалееят спрямо миналогодишния рекорд, но въпреки това останат трети в исторически план.

Експертите от Департамента по земеделие на САЩ прогнозира през 2014/15 година производството на пшеница в Европейския съюз, най-големият производител на пшеница в света, да достигне до 146 млн. тона (21% от очакваното световно производство). Това е с 2% повече спрямо предходната година и представлява второто най-високо ниво на продукция в ЕС-28 след 2008/09 година. Като цяло, на европейския континент условията при сеитба през есента бяха добри, като последва изключително мека зима с достатъчно снежна покривка. В страните от Източна Европа се регистрира възстановяване от сушата в началото на пролетта, а проливните дъждове в югоизточната част на Европа допълнително допринесоха за подобряване на насажденията. Отлична реколта се очаква в Чехия, Полша, Унгария и особено в Румъния.

В Китай, вторият по големина производител на пшеница в света, продукцията се очаква да бъде с около 2% по-висока в сравнение с 2013/14 и да достигне 124 млн. тона.

В държавите от бившия Съветски съюз, производството на пшеница се очаква да възлезе на 102 млн. тона, с близо 2% по-малко в сравнение с предходната 2013/14 година. Русия, Украйна и Казахстан, трите основни производители и износители на зърно в региона, се очаква да добият общо 88 млн. тона пшеница, с 1% (810 хил. тона) по-малко от миналата година. Частичното намаление е свързано с предвижданите по-ниски средни добиви, при относително запазване на площите в трите страни.

Предвижда се през маркетинговата 2014/15 година производството на пшеница в Близкия изток да спадне с 14% на годишна база до 35 млн. тона, а това в Южна Америка – да нарасне с 18% до 24 млн. тона.

Според юнската прогноза на Департамента по земеделие на САЩ, световната търговия с пшеница през маркетинговата 2014/15 ще се понижи с 4% на годишна база, до 152 млн. тона.. По-високото производство на пшеница в редица страни – вносители на пшеница и намаленото потребление на пшеница за фураж, поради по-високите цени на пшеницата в сравнение с тези на царевичата, се очаква да доведат до намаление на вноса на пшеница, ограничавайки световната търговия с пшеница. Търговските прогнози се основават на допускането, че настоящата ситуация в Украйна няма особено негативно отражение върху глобалната търговия със зърно.

За първи път, през пазарната 2014/15 година САЩ се очаква да загуби позицията си на лидер сред световните износители на пшеница за сметка на Европейския съюз. Прогнозира се износът от САЩ да намалее, вследствие на затруднение при реализацията на доставките, по-малка реколта, относително по-високи цени, както и засилена конкуренция от страна на други износители. Значителното предлагане за износ от региона на Черно море и ЕС-28 се очаква да окаже натиск върху световните цени.

През маркетинговата 2014/15 година се предвижда износът на пшеница от Европейския съюз да възлезе на 28 млн. тона – с 2 млн. тона по-малко в сравнение с рекорда от предходната година. Предвижданото обилие от царевича се очаква да продължи да измества пшеницата от съотношенията за употреба за фураж, освобождавайки повече количества пшеница за износ.

Износът на Русия се очаква да се увеличи с 1 млн. тона, до около 20 млн. тона, поради разширяване на дестинациите. Очаква се Русия да реализира значителни количества пшеница на традиционни клиенти на САЩ като Мексико и Нигерия.

Прогнозира се Украйна да изнесе около 8,5 млн. тона пшеница - с 1 млн. тона по-малко спрямо предходната година, в резултат на по-ниското производство и потенциалните смущения при събирането на реколтата и доставките, поради политическата нестабилност в държавата.

След като през 2013/14 Китай се очерта като един от най-големите вносители на пшеница, през 2014/15 се очаква нивото на вноса там да се свие до 3 млн. тона, поради възпрепятстване на вноса от страна на китайското правителство, с цел стимулиране на вътрешното производство.

Въпреки по-високите очаквания за производство на пшеница в ЕС и продължаване на сегашната тенденция на голям внос на царевица за фураж, вносът на пшеница в Европейския съюз през пазарната 2014/15 година се прогнозира да нарасне до 5,5 млн. тона, с 1,7 млн. тона над нивото от предходната година, което бе най-ниското от 2000/01 година насам.

Световното потребление на пшеница през пазарната 2014/15 година се прогнозира на ниво от 699 млн. тона, с по-малко от 1% под това от предходната година.

Така, в края на маркетинговата 2014/15 година се предвижда световните запаси от пшеница да се увеличат за трета поредна година, до 189 млн. тона.

Таблица 6. Световно предлагане и потребление на пшеница, млн. тона

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15*
Производство					
Аржентина	17,2	15,5	9,3	10,5	12,5
Австралия	27,4	29,9	22,5	27,0	25,5
Бразилия	5,9	5,8	4,4	5,3	6,0
Канада	23,3	25,3	27,2	37,5	28,5
Китай	115,2	117,4	121,0	121,7	124,0
Египет	7,2	8,4	8,5	8,7	9,0
ЕС-28	136,7	138,2	133,8	143,3	146,3
Индия	80,8	86,9	94,9	93,5	95,9
Иран	13,5	12,4	13,8	14,5	13,0
Казахстан	9,6	22,7	9,8	13,9	14,5
Пакистан	23,9	25,0	23,3	24,0	24,5
Русия	41,5	56,2	37,7	52,1	53,0
САЩ	60,1	54,4	61,7	58,0	52,8
Турция	17,0	18,8	15,5	18,0	15,0
Украйна	16,8	22,3	15,8	22,3	20,0
Узбекистан	6,5	6,3	6,7	6,8	6,8
Други	48,2	50,4	51,4	56,9	54,4
Общо	650,8	696,0	657,3	714,0	701,6
Общо потребление					
Алжир	8,8	9,0	9,5	9,7	9,9
Бразилия	10,8	11,2	10,9	11,4	11,6
Канада	7,6	9,9	9,6	11,2	9,8
Китай	110,5	122,5	125,0	123,5	122,0
Египет	17,7	18,6	18,7	18,9	19,2
ЕС-28	122,8	127,2	119,5	117,0	122,0
Индия	81,8	81,4	83,8	93,9	93,9
Иран	15,7	14,9	16,4	17,5	17,2
Казахстан	6,7	7,6	6,8	6,8	7,3
Мароко	7,9	8,8	8,3	8,9	8,7
Пакистан	23,0	23,1	23,9	24,1	24,4

Русия	38,6	38,0	33,6	34,0	33,5
САЩ	30,6	32,1	38,3	33,9	32,5
Турция	17,3	18,1	17,5	17,8	17,3
Украйна	11,6	15,0	11,4	11,5	11,5
Узбекистан	7,7	7,8	8,0	8,3	8,6
Други	134,4	142,9	145,3	147,4	147,8
Общо	654,5	696,9	679,3	703,2	699,1
Крайни наличности					
Австралия	8,2	7,1	4,3	4,9	5,5
Канада	7,4	5,9	5,1	9,8	8,0
Китай	59,1	55,9	54,0	58,2	62,2
ЕС-28	11,9	13,6	10,5	10,7	12,4
Индия	15,4	20,0	24,2	17,8	16,3
Иран	2,0	0,2	4,1	6,4	6,5
Русия	13,7	10,9	5,0	5,7	6,9
САЩ	23,5	20,2	19,5	16,1	15,6
Други	57,0	63,5	48,7	56,3	55,1
Общо	198,2	197,3	175,3	186,0	188,6

Източник: USDA; * прогноза към 13.06.2014 г.

По прогнозни данни на **Европейската комисия** от края на м. юни 2014 г., производството на пшеница от реколта `2014 в ЕС се очаква да достигне 144,8 млн. тона, с 1,4% над нивото от предходната година, поради леко увеличение на площите с пшеница.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЧЕМИК

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Перспективи за реколта `2014

Прогнозно производство на ечемик около или малко над миналогодишното

По оперативни данни на Министерството на земеделието и храните към 19.06.2014 г., засетите площи с ечемик (зимен и пролетен) за реколта `2014 възлизат на 2 099 хил. дка, което е с около 9% повече спрямо тези по оперативните данни от предходната година и с около 7% - в сравнение с предварителните данни на дирекция „Агростатистика“ за реколта `2013³. От тях, площите със зимен ечемик са в размер на 2 045 хил. дка, а с пролетен – 55 хил. дка.

Агрометеорологичните условия през есента на 2013 г. и зимата на 2014 г. бяха сравнително благоприятни за провеждането на сеитбата и успешното презимуване на есенните посеви.

Според данните от проведеното през месец май 100%-но обследване на площите, заети с есенни култури, състоянието на около 90% от посевите с ечемик е „добро“ до „много добро“, при 87% по същото време на 2013 г. В „средно“ състоянието са 10% от посевите, а в „незадоволително“ – под 1%.

Площите, подхранени с минерални торове са 94% от общо засетите. С хербициди са третирани 85% от посевите с ечемик. Срещу гризачи и други вредители (болести и неприятели) са третирани 2% от площите с ечемик.

Данните от пълното обследване на културите, проведено през м. май 2014 г., показват, че към м. май общото състояние на ечемика в страната е много добро, като в някои райони стига до отлично.

Въпреки настъпилите неблагоприятни климатични условия през последния месец - интензивни валежи в много райони на страната, придружени с градушки, по експертна оценка на Областните дирекции „Земеделие“ в страната, към края на м. юни общото състояние на есенниците се определя като добро.

Оценката на пораженията ще продължи и през следващите няколко месеца, като засега не се очаква те да окажат сериозно влияние върху реколта `2014 от зърнени култури в количествено отношение.

Въз основа на данните за засетите площи и моментното състояние на посевите, се очаква производството на ечемик от реколта `2014 да възлезе на около

³ Разликата между оперативните данни и тези на отдел „Агростатистика“ се дължи на различната методология за събиране на информацията.

700 - 800 хил. тона (при 718 хил. тона за 2013 г.), което е напълно достатъчно за задоволяване на вътрешното потребление на страната.

2. Предлагане и потребление на ечемик от реколта `2013

Балансирано предлагане и потребление на ечемик през маркетинговата 2013/14 година, почти без крайни наличности

По предварителни данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ, засетите площи с ечемик (зимен и пролетен) за реколта `2013 са в размер на 1 952 хил. дка, почти без промяна спрямо предходната година. При реколтираните площи се отчита леко увеличение с 1,5%, до 1 942 хил. дка. Поради благоприятните агрометеорологични условия в страната, средният добив от ечемик през 2013 г. нараства с около 7% до 370 кг/дка.

Вследствие на увеличените реколтирани площи и среден добив, **производството** на ечемик от реколта `2013 бележи ръст от 8,5% на годишна база до 718 хил. тона.

Таблица 1. Площи, среден добив и производство на ечемик, реколти `2011 - `2013

	`2011	`2012	`2013	Изменение `2013/`2012
Засети площи (хил. дка)	1 790	1 949	1 952	0,2%
Реколтирани площи (хил. дка)	1 790	1 914	1 942	1,5%
Среден добив (кг/дка)	395	346	370	6,9%
Производство (хил. тона)	707	662	718	8,5%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“

По предварителна оценка, **общото предлагане** на ечемик в страната през изтеклата 2013/14 маркетингова година възлиза на 765 хил. тона, незначително по-високо спрямо предходната година, като увеличението на производството надхвърля намалението на **преходните запаси** в началото на пазарния сезон, които се оценяват на 45 хил. тона.

Вносът на ечемик през маркетинговата 2013/14 година остава минимален. По предварителни данни на НСИ, през периода 01.07.2013 г. – 31.03.2014 г. са внесени едва 2 хил. тона.

Таблица 2. Предлагане и потребление на ечемик за пазарните 2011/12 – 2013/14 години, хил. тона

Показатели	2011/12	2012/13	2013/14
			прогноза
ПРЕДЛАГАНЕ	823	757	765
1. Начална наличност	116	94	45
2. Производство	707	662	718
- реколтирани площи - хил. дка	1 790	1 914	1 942
- среден добив - кг/дка	395	346	370
3. Внос	0	1	2
ПОТРЕБЛЕНИЕ	729	712	764
1. Употреба за семена	45	45	48
2. Употреба за производство на пиво	85	83	85
3. Употреба за фураж	254	240	261
4. Износ	345	344	370
5. Интервенционно изкупуване от ДФЗ - Разплащателна агенция	0	0	0
КРАЙНИ НАЛИЧНОСТИ	94	45	1

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; ечемик за фураж – дирекция „Животновъдство“, МЗХ; внос и износ – данни на НСИ, обработени от МЗХ за 2011/12 и 2012/13 (предварителни данни), прогноза на дирекция „Стратегическо планиране“ на МЗХ за 2013/14;
Бележка: Балансът няма официален характер

Общото потребление на ечемик през пазарната 2013/14 година се предвижда да възлезе на 764 хил. тона, с около 7% повече в сравнение с предходната година, поради увеличение както на износа, така и на употребата за фураж.

На база оперативната информация за засетите площи с ечемик (зимен и пролетен) към 19.06.2014 г., **употребата за семена** за реколта `2014 се прогнозира на около 48 хил. тона.

По експертна оценка, **потреблението на ечемик за пивоварната промишленост** през маркетинговата 2013/14 година възлиза на около 85 хил. тона, близко до нивото от 2012/13 година. Тази оценка се базира на данните на НСИ за промишлено производство на малц, преизчислени при рандеман от 66% за преобразуване на ечемик в малц (препоръчан от Съюза на пивоварите в България) и прибавени 10% толеранс.

По предварителни разчети на дирекция „Животновъдство“ на МЗХ, за изхранване на животните през изтеклата 2013/14 маркетингова година са употребени около 261 хил. тона ечемик. Тези разчети не отчитат евентуална промяна на броя на животните през годината.

Според оперативните данни на Националната служба по зърното⁴, през периода 01.07.2013 – 13.06.2014 г. **износът** на ечемик е в размер на 369 хил. тона – с около 17% повече в сравнение със същия период на предходния пазарен сезон. С постепенно изчерпване на свободните количества, експортът на практика приключва до март - април 2014 г. Около 75% от изнесените количества за периода са насочени за трети страни (извън ЕС). Изпращанията за ЕС са в размер на 91 хил. тона.

По предварителни данни на НСИ, износът на ечемик за периода юли 2013 г. – март 2014 г. бележи ръст от около 23% на годишна база до 369 хил. тона. Общата стойност на експорта за деветте месеца на маркетинговата 2013/14 година възлиза на 91 970 хил. щ. д., при средна цена от 249 щ. д./тон - с около 11% по-ниска на годишна база, под влияние на понижените международни котировки. Най-големи количества са реализирани в Саудитска Арабия (185 хил. тона). Изпращанията за страните от ЕС в рамките на периода са общо 82 хил. тона, с основни контрагенти Гърция (30 хил. тона), Румъния (26 хил. тона) и Кипър (23 хил. тона).

Маркетинговата 2013/14 година се очертава да приключи без или с минимален преходен запас от ечемик.

3. Цени на ечемик

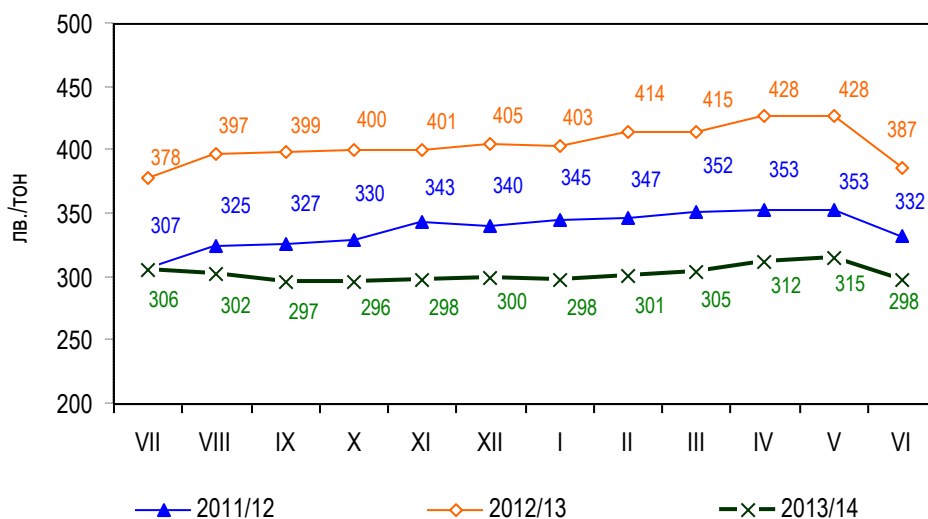
Изкупни цени на ечемик

През изминалата 2013/14 маркетингова година изкупните цени на ечемик в страната бележат съществено понижение спрямо предходната година, главно под натиска на по-ниските котировки на международните пазари.

По данни на САПИ, средната изкупна цена на ечемик за маркетинговата 2013/14 година е 302 лв./тон, със 103 лв./тон или 25% по-ниска спрямо рекордно високото ниво от предходния сезон. В рамките на годината цените са относително стабилни, като варират от средно 296 лв./тон за м. октомври 2013 г. до 315 лв./тон за м. май 2014 г., с тенденция на известно покачване с постепенното изчерпване на количествата в страната. През последния месец на пазарната година се отчита леко понижение на цените до средно 298 лв./тон, поради приближаване на новата реколта.

⁴ При изготвяне на баланса за маркетинговата 2013/14 година са използвани и оперативни данни на НСЗ относно търговията с ечемик, тъй като официалната информация на НСИ е достъпна на по-късен етап.

Изкупни цени на ечемик през 2011/12 - 2013/14
пазарни години

Фиг. 1

Износни цени на ечемик в България и международни цени

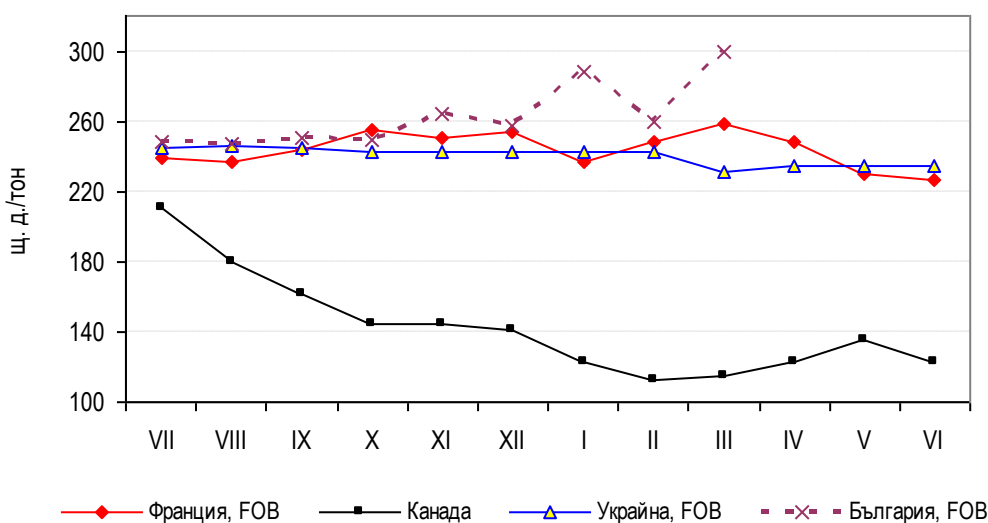
Под натиска на увеличеното глобално предлагане, през маркетинговата 2013/14 се наблюдава намаление на цените на ечемика на световните пазари, което неминуемо оказва своето влияние и върху българските износни цени.

По предварителни данни на НСИ, за периода юли 2013 – март 2014 г. средната износна цени на ечемик, FOB българско черноморско пристанище е 262 щ. д./тон., с около 17% по-ниска спрямо същия период на предходната маркетингова година. Като цяло, износните цени на българския ечемик се движат около нивата на ечемик от Украйна и Франция (с изкл. на месеците януари и март 2014 г., когато българските цени са малко по-високи, но касаят сравнително малки количества).

Средно за пазарната 2013/14 година, експортните цени на ечемик, FOB Франция, бележат спад от около 18% на годишна база до 244 щ. д./тон, а тези FOB Украйна – с около 21% до 241 щ. д./тон. Въпреки притесненията, политическата криза в Украйна не се отрази на пратките за експорт.

Още по-чувствително понижение се наблюдава при износните цени на ечемик от Канада, които намаляват с около 42% спрямо предходния маркетингов сезон до средно 143 щ. д./тон, под влияние на увеличеното вътрешно производство.

Международни цени на ечемик през пазарната 2013/14 г.

Фиг. 2

II. Световно производство и потребление на ечемик

По информация на **Департамента по земеделие на САЩ** от средата на м. юни 2014 г., през новата маркетингова 2014/15 година се прогнозира световното производство на ечемик да бъде в размер на 131 млн. тона – с около 10% под рекордните 145 млн. тона от предходната година.

Световните площи с ечемик се предвижда да намалее с 3% на годишна база до 49 млн. ха. Един от факторите за това намаление е фактът, че в много страни рентабилността на ечемика е по-слаба в сравнение с други култури. Освен това, средният добив се очаква да спадне с близо 6% спрямо рекордното ниво от предходната година, до 2,7 тона на хектар.

През маркетинговата 2014/15 година се прогнозира производството на едрите зърнени култури (царевица, ечемик, ръж, овес и сорго) в ЕС да се понижи с около 3% и да възлезе на 153 млн. тона. Намалението се дължи основно на това, че цените не са достатъчно атрактивни в сравнение с тези на алтернативни култури, поради което се очаква намаление на площите с тези култури. След достигнатото рекордно ниво на производство на ечемик в ЕС през предходната година, очакванията на Департамента по земеделие на САЩ са през 2014 г. то да се понижи с около 4 млн. тона, до 56 млн. тона. Употребата на фуражен ечемик в ЕС през маркетинговата 2014/15 година се прогнозира да спадне с около 5% до 51 млн. тона, поради намалено производство и продължаващото силно търсене за износ.

Вследствие на прогнозите за увеличение както на площите, така и на средните добиви се очаква производството на ечемик от реколта '2014 в Русия да се повиши с около 4%, достигайки 16 млн. тона. Увеличеният износ, най-вече за Саудитска Арабия, и обезценяването на местната валута запазват цените на ечемика на атрактивни нива.

Сред останалите по-големи производители на ечемик в световен мащаб, чувствително намаление на производството през 2014/15 година се прогнозира в Канада (с около 30% до 7,2 млн. тона), Турция (с 45% до 4 млн. тона) и Аржентина (с 23% до 3,9 млн. тона). В Северна Африка се очаква леко понижение на производството на ечемик до 4,5 млн. тона, при 4,7 млн. тона през предходната 2013/14 година.

Глобалната търговия с ечемик през маркетинговата 2014/15 се очаква да остане близка до предходната година – около 20 млн. тона. Прогнозира се цените на ечемик в повечето страни да останат по-високи в сравнение с тези на царевицата, като употребата на фуражния ечемик се предвижда да се ограничи предимно за преживни животни.

Очаква се и през този сезон Саудитска Арабия да остане най-големият световен вносител на ечемик, макар вносет да намалее с около 6% на годишна база до 7,5 милиона, поради по-големите запаси в страната. Вносът в Китай също се очаква да се понижи - до 3 млн. тона, поради ограничаване на импорта на ечемик за фуражни цели.

Експертите от Департамента по земеделие на САЩ очакват през маркетинговата 2014/15 година ЕС да измести Австралия като водещ износител на ечемик. Прогнозира се износът от Съюза да нарасне с около 41% спрямо предходната година, до 5,8 млн. тона, като обилното предлагане на зърнени култури освободи по-големи количества ечемик за износ. Вследствие на редуциране на продукцията в Австралия, прогнозите са износът от там да се понижи с около 18% до 4,7 млн. тона. Увеличеното производство на ечемик в Русия се очаква да допринесе за значително повишаване на износа до 3,5 млн. тона, с 52% повече спрямо предходната година.

По прогнозни данни на **Европейската комисия** от края на м. юни 2014 г., през стартиращата 2014/15 година се очаква производството на ечемик в ЕС да възлезе на 55,3 млн. тона, с близо 7% под нивото от предходната година.